

เอกสารประกอบ วันป่าชายเลนแห่งชาติ

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

กองอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

เลขที่ ๑๒๐ หมู่ที่ ๓ ชั้นที่ ๕-๙ อาคารรัฐประศาสนภักดี

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐

โทร ๐๒-๑๔๑-๑๓๑๖ แฟกซ์ ๐๒-๑๔๓-๙๒๕๗

วันป่าชายเลนแห่งชาติ

วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ของทุกปี

หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบันเป็นที่ทราบกันดีว่าทรัพยากรป่าชายเลนมีความสำคัญและมีคุณค่าต่อประเทศไทยและสังคมโลกทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อาทิเช่นด้านการประมง ป่าชายเลนเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย ขยายพันธุ์และอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อนนานาชนิด ป่าชายเลนเป็นแหล่งกักเก็บคาร์บอน ลดภาวะโลกร้อน เป็นแหล่งกักเก็บโคลนเลน ป้องกันบรรเทาความรุนแรงคลื่นลม ลดการกัดเซาะชายฝั่ง เป็นแหล่งกรองตะกอนกักเก็บของเสีย ก่อให้เกิดแหล่งท่องเที่ยว เป็นแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง เป็นแหล่งท่องเที่ยว ฯลฯ ป่าชายเลนจึงเปรียบเสมือนเป็นแหล่งสร้างงาน สร้างอาชีพ และรายได้ที่หล่อเลี้ยงประชากรชาวไทยมาโดยตลอด

ในอดีตทรัพยากรป่าชายเลนของไทยมีความอุดมสมบูรณ์ จากการสำรวจและแปลภาพถ่ายดาวเทียมเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๔ พบว่าประเทศไทยมีป่าชายเลนอยู่ถึง ๒,๒๐๐,๐๐๐ ไร่ ในระยะต่อมาป่าชายเลนของประเทศได้ถูกทำลายเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์อื่นๆ เช่น แหล่งชุมชนเมืองชายฝั่ง การทำนาเกลือ การทำนากุ้ง จากการสำรวจป่าชายเลนในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ พบว่าป่าชายเลนได้ถูกเปลี่ยนสภาพไปจำนวน ๑,๑๑๐,๐๐๐ ไร่ คงเหลืออยู่ ๑,๐๙๐,๐๐๐ ไร่ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พระผู้ทรงมีสายพระเนตรอันยาวไกล พระองค์ท่านทรงเล็งเห็นความสำคัญของป่าชายเลน โดยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับป่าชายเลนไว้เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๓๔ ความว่า “...ป่าชายเลนมีประโยชน์ต่อระบบนิเวศของพื้นที่ชายฝั่งทะเลและอ่าวไทย แต่ปัจจุบันป่าชายเลนของไทยเรากำลังถูกบุกรุกและถูกทำลายลงไปโดยผู้แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน โดยเฉพาะต้นโกงกางเป็นไม้ป่าชายเลนที่แปลกขยายพันธุ์ค่อนข้างยาก เพราะต้องอาศัยระบบน้ำขึ้นลงในการเติบโตด้วย จึงขอให้ส่วนกลางที่เกี่ยวข้อง คือ กรมป่าไม้ กรมประมง กรมชลประทาน และกรมอุทกศาสตร์ ร่วมกันหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการทดลองขยายพันธุ์โกงกางและปลูกสร้างป่าชายเลนกันต่อไป...”

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้ทรงมีพระราชดำรัสเมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๒ เกี่ยวกับป่าชายเลนความว่า “...พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสอนข้าพเจ้าเสมอว่า ป่าชายเลนให้ช่วยกันระวังก่อน...ป่าชายเลนก็เหมือนสถานอนุบาลของสัตว์น้ำเล็กๆ ...ป่าชายเลนก็ทำให้เขาเลี้ยงตัวเองได้และรอดชีวิตเป็นปลาใหญ่ขึ้นมา และยังมีกุ้งตัวใหญ่ ปูตัวใหญ่ เจริญเติบโต

แล้วก็ป็นอาหารของมนุษย์ต่อไป...” ทั้งสองพระองค์ท่านทรงมีพระราชดำรัสที่เกี่ยวข้องกับป้าชายเลนในอีกหลายครั้งหลายโอกาส

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่อาณาประชาราษฎร์ ดังประกาศระหว่างพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณ ในการพระราชพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ว่า “...ข้าพเจ้าผู้เป็นสยามบรมราชกุมาร จะรักษาเกียรติและอริยศักดิ์ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานไว้ด้วยชีวิต จะภักดีต่อชาติ บ้านเมือง จะซื่อสัตย์ต่อประชาชน จะปฏิบัติภาระหน้าที่ทุกอย่าง โดยเต็มกำลังสติปัญญา ความสามารถ และโดยความเสียสละ เพื่อความเสียสละ เพื่อความเจริญสงบสุขและความมั่นคงไพบูลย์ของประเทศไทย จนตราบเท่าชีวิตร่างกายจะหาไม่...”

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มีพระราชปรารภว่า “พระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรามีมากมาย ด้วยพระบารมีและพระเมตตา ได้ทรงพระราชทานแนวความคิด พระราชดำริ และข้อปฏิบัติในการพัฒนาความเจริญและความสุขให้แก่ประเทศชาติ และประชาชน มาหลายด้านหลายสิ่ง หากจะได้ศึกษาและน้อมนำพระราชดำริต่างๆ นี้ มาปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสม และพอเพียงต่อสถานการณ์ และก็เชื่อแน่ว่าจะแก้ปัญหา และทำให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ประเทศชาติและตนเอง ซึ่งจะนำพามา สู่อุบัติสุขและความเจริญกับทุกๆ คน ตามพระราชปณิธานของล้นเกล้า ล้นกระหม่อมตลอดไป”

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนิน ปลุกป่าชายเลน เพื่อเป็นแบบอย่าง ให้พื้นที่นันทรมชาติระบบนิเวศน์ป่าชายเลน และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๓๗ ณ ค่ายพระรามหก อำเภอยะอำ จังหวัดเพชรบุรี และทรงมีพระราชดำรัส ให้ดำเนินการศึกษาหาวิธีที่จะดูแลรักษา ให้ต้นไม้ที่ป่าชายเลนที่ปลูกไว้ให้อยู่รอด และเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๒ ขณะที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงวิ่งออกกำลังกายในค่ายพระรามหก ได้ทรงมีพระราชดำรัส “...ให้หาวิธีการฟื้นฟูป่าชายเลน และฟื้นฟูดินเสื่อมโทรมให้เป็นพื้นที่สีเขียว และมีความสวยงามตามธรรมชาติ เพื่อใช้เป็นพื้นที่นันทนาการ และพื้นที่สำหรับศึกษาระบบนิเวศที่ได้รับการปรับตัวหลังจากมีการปรับปรุงพื้นที่แล้ว...” และทรงให้มีการจัดตั้งอุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธรขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๖ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนที่สำคัญในเวลาต่อมาจนกระทั่งปัจจุบันทรงมีพระราชดำรัสในพิธีวางศิลาฤกษ์ สวนพฤกษศาสตร์ป่าชายเลนนานาชาติ ร.๙ บ้านเสม็ดงาม ตำบลหนองบัว อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑ “...เวลาฟื้นฟูป่าชายเลนน่าจะศึกษาก่อนว่าของเดิมมีอะไรบ้าง และนอกจากใช้พืชอย่างเดียวก็ควร

จะฟื้นฟูโดยใช้พืชหลายๆ อย่าง เพื่อให้เกิดความหลากหลายทางพันธุกรรม...” และพระองค์ท่านทรงปลูกป่าชายเลนในอีกหลายครั้งหลายโอกาส

จากพระราชดำรัสและพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงให้ความสำคัญต่อป่าชายเลน ส่งผลให้รัฐบาล หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทุกหมู่เหล่า ได้ร่วมกันปลูกฟื้นฟูป่าชายเลนมาโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง ผลเป็นที่ประจักษ์ชัด จากการสำรวจเปรียบเทียบการแปลภาพถ่ายดาวเทียม เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๔ พบว่าประเทศไทยมีป่าชายเลน ๑,๐๙๐,๐๐๐ ไร่ และจากการแปลภาพถ่ายดาวเทียม ล่าสุดในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ มีป่าชายเลนคงอยู่ ๑,๕๓๔,๕๘๔ ไร่ โดยมีป่าชายเลนเพิ่มขึ้น ๔๔๔,๕๘๔ ไร่ รวมทั้งจากการประเมินข้อมูลพื้นที่การบุกรุกป่าชายเลนน้อยลง มีการปลูกฟื้นฟูป่าชายเลนในพื้นที่ที่ถูกบุกรุกเก่าให้กลับสู่สภาพเดิมมาโดยตลอด

เพื่อเป็นการน้อมรำลึกและสืบสานพระราชปณิธานของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย เพื่อรวมพลังประชาชนชาวไทยจากทุกภาคส่วนในการร่วมกันอนุรักษ์ป่าชายเลนซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่ง จึงควรกำหนดให้มีวันป่าชายเลนแห่งชาติ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเทิดพระเกียรติและน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน
๒. เพื่อให้หน่วยงาน/องค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทุกหมู่เหล่าได้ทราบถึงความสำคัญและคุณค่าของป่าชายเลน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนให้มีความสมบูรณ์ตลอดไป
๓. เพื่อกำหนดวันป่าชายเลนแห่งชาติในเชิงสัญลักษณ์ เพื่อการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ รณรงค์การจัดกิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลนอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการดำเนินงาน

จัดกิจกรรมนิทรรศการเพื่อเทิดพระเกียรติและน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน รณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจและเชิญชวนประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่าร่วมกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนในวันป่าชายเลนแห่งชาติในทุกๆ ปี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ประชาชนทุกหมู่เหล่ามีความซาบซึ้ง และรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย ในด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน

๒. ประชาชนทุกหมู่เหล่า หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ได้มีความรู้ความเข้าใจ ถึงความสำคัญ และคุณค่าของป่าชายเลน รวมถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืนตลอดไป

การประกาศวันป่าชายเลนแห่งชาติ

๑. ข้อเสนอเพื่อพิจารณากำหนดให้มีวันป่าชายเลนแห่งชาติ

วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๓๔ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับป่าชายเลนเป็นครั้งแรก แก่รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง เกษตร และสหกรณ์ (นายโฆษิต ปันเปียมรัชฎ์) ในพระราชพิธีแรกนาขวัญหว่านข้าว บริเวณสวนจิตรลดา ความว่า...ป่าชายเลนมีประโยชน์ต่อระบบนิเวศของพื้นที่ชายทะเลและอ่าวไทย แต่ปัจจุบัน ป่าชายเลนของ ประเทศไทย กำลังถูกบุกรุกและถูกทำลายไป โดยผู้แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน จึงควรหาทางป้องกัน อนุรักษ์และขยายพันธุ์เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะต้นโกงกาง เป็นไม้ชายเลนที่แปลก และขยายพันธุ์ค่อนข้างยาก เพราะต้องอาศัยระบบน้ำขึ้นน้ำลงในการเติบโตด้วย จึงขอให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง คือกรมป่าไม้ กรมประมง กรมชลประทาน และกรมอุทกศาสตร์ ร่วมกันหาพื้นที่ที่เหมาะสม ในการทดลองขยายพันธุ์ โกงกาง และปลูกสร้างป่าชายเลนกันต่อไป...

๒. มติในที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๒

ในคราวการประชุมคณะกรรมการนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและ ชายฝั่งแห่งชาติ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๒ ซึ่งพลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน เมื่อวันจันทร์ที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๒ เรื่องที่ ๕.๕ การเสนอวันป่าชายเลนแห่งชาติ มติที่ประชุม เห็นชอบให้ วันที่ ๑๐ พฤษภาคมของทุกปี เป็นวันป่าชายเลนแห่งชาติ และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป

๓. มติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๓

การประชุมคณะรัฐมนตรี ๓ มีนาคม ๒๕๖๓ ซึ่งพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เป็นประธานการประชุมคณะรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้วันที่ ๑๐ พฤษภาคมของทุกปี เป็น “วันป่าชายเลนแห่งชาติ” ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) เสนอ

การประกาศให้มีวันป่าชายเลนแห่งชาติ เป็นการกำหนดวันในเชิงสัญลักษณ์เพื่อใช้ในการ รณรงค์ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ทุกภาคส่วนได้น้อมรำลึก และซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของสถาบัน พระมหากษัตริย์ไทยกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน และร่วมกันสืบสานพระราชปณิธานในการปกป้อง ดูแลรักษา ปลูกฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลนให้คงความสมบูรณ์ตลอดไป โดย ทส. ได้พิจารณาวันที่เหมาะสมในการ ประกาศให้วันป่าชายเลนแห่งชาติ เป็นวันที่ ๑๐ พฤษภาคมของทุกปี สืบเนื่องจากเมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๓๔ เป็นวันที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ทรงมี

พระราชดำรัสที่เกี่ยวข้องกับป่าชายเลนเป็นครั้งแรกและส่งผลให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมกันอนุรักษ์ป่าชายเลนมาอย่างต่อเนื่อง แนวทางการดำเนินงาน จัดกิจกรรมนิทรรศการเพื่อเทิดพระเกียรติและน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน รณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจและเชิญชวนประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่าร่วมกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนในวันป่าชายเลนแห่งชาติในทุกปี

ความสำคัญและคุณค่าของป่าชายเลน

ป่าชายเลน (mangrove forest) เป็นระบบนิเวศที่อยู่ในแนวเขตเชื่อมต่อ ระหว่างผืนแผ่นดินกับพื้นน้ำทะเลในเขตร้อน และกึ่งร้อนของโลกประกอบด้วยสังคมพืชและสัตว์หลากหลายชนิด ดำรงชีวิตร่วมกันภายใต้สภาพแวดล้อมที่เป็นดินเลนและมีน้ำทะเลท่วมถึงสม่ำเสมอ ดังนั้นป่าชายเลนจะพบได้ในบริเวณที่เป็นชายฝั่งทะเล ปากแม่น้ำ อ่าว ทะเลสาบลำคลองที่มีน้ำทะเลหรือน้ำกร่อยท่วมถึง และรอบเกาะแก่งต่างๆ ในพื้นที่ชายฝั่งทะเล บางครั้งเรียกป่าชายเลนว่า “ป่าโกงกาง” เพราะส่วนใหญ่ประกอบด้วยพันธุ์ไม้สกุลโกงกางเป็นไม้สำคัญจากการสำรวจในประเทศไทย พบพันธุ์ไม้ป่าชายเลนทั้งหมด ๗๘ ชนิด แบ่งเป็นไม้ป่าชายเลนที่แท้จริง ๓๓ ชนิด ซึ่งอยู่เฉพาะบริเวณที่เป็นน้ำเค็มหรือน้ำกร่อย เช่น พันธุ์ไม้ในวงศ์แสมโกงกาง ลำพู เหงือกปลาหมอ ส่วนอีก ๔๕ ชนิด เป็นพันธุ์ไม้ที่ปรับตัวเข้ากับสภาพความเค็มขึ้นอยู่ได้ในที่ซึ่งมีน้ำทะเลท่วมถึงเป็นครั้งคราว หรือดินที่ความเค็มน้อย เช่น ดินเปิดทะเล ปรง ปอทะเล เตยทะเล หูกวาง หยีน้ำ หลุมพอทะเล และจิกทะเล สัตว์ที่พบในป่าชายเลน ได้แก่ กุ้งประมาณ ๑๕ ชนิด เช่น กุ้งกุลาดำ กุ้งแชบ๊วย กุ้งก้ามกราม ปลา ประมาณ ๗๒ ชนิด เช่น ปลากะพงขาว ปลากะบอก ปลานวลจันทร์ทะเล และปลาตีน ปูประมาณ ๓๐ ชนิด เช่น พวกปูแสม ปูก้ามดาบ ปูทะเล ปูม้า หอยฝาเดียว ประมาณ ๒๒ ชนิด หอยสองฝา ประมาณ ๔ ชนิด เช่น หอยนางรม หอยแครง นก ประมาณ ๘๘ ชนิด เช่น นกยาง นกหัวโต เหยี่ยวแดง สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ประมาณ ๓๕ ชนิด เช่น ลิงแสม นาก แมวป่า ค่างควา นอกจากนี้ในป่าชายเลนยังมีสัตว์เลื้อยคลาน และแมลงอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้ป่าชายเลน เป็นระบบนิเวศที่มีความเฉพาะตัว และมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของระบบนิเวศชายฝั่งทะเล นับเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามหาศาลทั้งทางด้าน สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม

ด้านสิ่งแวดล้อม ป่าชายเลนเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำในวัยอ่อน เป็นที่อยู่อาศัยหลบภัย สืบพันธุ์ และเป็นแหล่งเจริญเติบโตของสัตว์น้ำนานาชนิด ช่วยลดปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และเพิ่มก๊าซออกซิเจนในบรรยากาศ เป็นเกาะกำบัง และลดความรุนแรงของคลื่นลม ลดการกัดเซาะพังทลายของชายฝั่งทะเล ดูดซับสิ่งปนเปื้อน และกรองของเสียจากบ้านเรือน และโรงงานอุตสาหกรรมให้ลดลงก่อนไหลลงสู่ทะเล มีส่วนช่วยการตกตะกอนแนวชายฝั่งก่อให้เกิดการงอกของชายฝั่ง เป็นแหล่งธาตุอาหารที่สำคัญของพืชและสัตว์ รักษาความสมดุลของระบบนิเวศชายฝั่ง และใกล้เคียง

ด้านเศรษฐกิจ ป่าชายเลนเป็นแหล่งเพาะสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น กุ้งกุลาดำ หอยนางรม ปูทะเล ต้นไม้จากป่าชายเลนสามารถนำมาทำถ่าน โดยเฉพาะไม้โกงกางจะให้ถ่านที่มีคุณภาพสูง ไม้จากป่าชายเลนหลายชนิดสามารถนำไปทำเสาเข็ม ไม้ค้ำยัน สิ่งก่อสร้าง และเฟอร์นิเจอร์ ไม้บางชนิดสามารถนำไปสกัดได้สารเคมีที่เป็นประโยชน์ เช่น แทนนิน แอลกอฮอล์ กรดน้ำส้ม และน้ำมันดิน นอกจากนี้แล้วไม้ป่าชายเลนหลายชนิดยังสามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้มากมาย

ด้านสังคม ชุมชนชายฝั่งมีวิถีชีวิต และภูมิปัญญาดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับป่าชายเลน เช่น การทำประมงพื้นบ้าน เป็นแหล่งพืชอาหาร และพืชสมุนไพรท้องถิ่น เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้นป่าชายเลนจึงถือว่ามีคุณค่าอย่างยิ่งต่อประเทศชาติของเรา

สถานการณ์ป่าชายเลน

จากการสำรวจพื้นที่ป่าชายเลนของประเทศไทยในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ พบว่ามีพื้นที่รวมทั้งสิ้น ๒,๒๐๐,๐๐๐ ไร่ ในระยะ ๒๕ ปีต่อมาพื้นที่ป่าชายเลนได้ลดลงอย่างรวดเร็ว จากการสำรวจเมื่อ พ.ศ.๒๕๒๙ ปรากฏว่ามีพื้นที่ป่าชายเลนประมาณ ๑,๒๒๗,๗๓๔ ไร่ หรือลดลงเกือบครึ่งหนึ่ง ต่อมาป่าชายเลนยังคงลดลงอย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มอัตราการบุกรุกเพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ พื้นที่ป่าชายเลนคงเหลือเพียง ๑,๐๕๔,๒๖๖ ไร่ ซึ่งคิดเป็นพื้นที่ที่ถูกทำลาย ๑,๒๔๕,๑๐๙ ไร่ เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ในช่วงหลังจากปี พ.ศ. ๒๕๓๙ สถานการณ์ป่าชายเลนเริ่มดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการสำรวจเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๒ ปรากฏว่ามีพื้นที่ป่าชายเลนประมาณ ๑,๕๒๕,๐๖๐ ไร่ หรือเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ถึง ๔๗๐,๗๙๔ ไร่ ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มขึ้นเนื่องจากได้มีนโยบายการฟื้นฟูป่าชายเลน เช่น การปลูกป่าทดแทนและการลดการบุกรุกทำลายป่า จากสำรวจครั้งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๒ พบว่ามีพื้นที่ป่าชายเลนประมาณ ๑,๗๓๗,๐๒๐ ไร่

สถาบันพระมหากษัตริย์กับการอนุรักษ์ป่าชายเลน

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง และพระบรมวงศานุวงศ์ ได้ทรงมีพระราชดำรัสและทรงสนับสนุนการอนุรักษ์ป่าชายเลนตลอดมา พระราชดำรัส และพระราชกรณียกิจที่รวบรวมมาเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงพระราชปณิธานในการให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าช่วยกันทะนุบำรุง ดูแลรักษาป่าชายเลน เพื่อประโยชน์สุขของปวงชนชาวไทย

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๓๔ “...ป่าชายเลนมีประโยชน์ต่อระบบนิเวศของพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามันและอ่าวไทย แต่ปัจจุบันป่าชายเลนของประเทศไทยเรากำลังถูกบุกรุก และถูกทำลายลงไปโดยผู้แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว โดยเฉพาะต้นโกงกาง เป็นไม้ป่าชายเลนที่แปลกและขยายพันธุ์ค่อนข้างยาก เพราะต้องอาศัยระบบน้ำขึ้น น้ำลงในการเติบโตด้วย จึงขอให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง คือกรมป่าไม้ กรมประมง กรมชลประทาน และกรมอุทกศาสตร์ ร่วมกันหาพื้นที่เหมาะสมในการทดลองขยายพันธุ์โกงกาง และปลูกสร้างป่าชายเลนกันต่อไป...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๓๙ “...ให้ดูแลรักษาสภาพของป่าชายเลนเอาไว้ให้ดีที่สุด เพราะป่าชายเลนมีประโยชน์ต่อมนุษย์เป็นอเนกประการ เช่น ช่วยกรองน้ำเสียที่ไหลลงสู่ทะเล เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำตามธรรมชาติ เป็นแนวบังลมพายุจากทะเลที่จะพัดเข้าสู่ฝั่ง และราษฎรได้ใช้ไม้โกงกางที่ขึ้นอยู่ในบริเวณป่าชายเลนไปทำฟืนและเผาถ่านได้อีกด้วย...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ “...พื้นที่ป่าชายเลนที่ปลูกมาแล้ว ถ้านั่นเกินไป แสงแดดส่องลงไปไม่ถึง ไม่มีออกซิเจน สัตว์น้ำไม่สามารถอยู่ได้ จำเป็นต้องตัดสาง และไม้ที่ตัดสางออก ให้นำไปเผาถ่าน หรือใช้ประโยชน์อย่างอื่น...”

พระราชดำรัสของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๒ “...พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสอนข้าพเจ้าว่า ป่าชายเลนให้ช่วยกันระวังรักษา...ป่าชายเลนนี้ก็เหมือนสถานอนุบาลของสัตว์น้ำเล็กๆ...ป่าชายเลนก็ทำให้เขาเลี้ยงตัวได้ และรอดชีวิตเป็นปลาใหญ่ขึ้นมา เป็นกุ้งใหญ่ ปูใหญ่ เจริญเติบโต แล้วก็ไปเป็นอาหารของมนุษย์ต่อไป...”

พระราชดำรัสของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๓ “...ข้าพเจ้าเองก็พึ่งทราบ ไม่เคยทราบเลยว่าความสำคัญของป่าไม้ชายเลน ซึ่งโดนทำลายมาก มากมายในประเทศไทย ไม่เหมือนประเทศมาเลเซีย ประเทศเวียดนาม เขายังรักษา

ป่าไม้ขายเลนไว้ได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ท่านอธิบายให้ข้าพเจ้าฟังว่า ป่าไม้ขายเลนนี้คือ ที่ที่เพาะพันธุ์ปลา ปลาจะมาวางไข่ แล้วปลาตัวเล็ก ตัวน้อย จะอาศัยป่าขายเลนเป็นที่อาศัยจนกว่า จะเติบโตแข็งแรงออกไป เรียนที่เล็กละเลน้อย ระหว่างอยู่ใกล้พระองค์ แล้วก็พยายามไปอธิบายให้ ชาวบ้านฟัง อย่างที่กระปี่ ข้าพเจ้าไปพบกับชาวกระปี่ว่า ป่าไม้ขายเลนนี้อย่าทำลายเลย ขอให้ข้าพเจ้าเถอะ ขอให้ป่าไม้ขายเลนอย่างเดิม เพื่อความยั่งยืนของประเทศไทย...”

พระราชดำรัสของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๔ “...พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสอนข้าพเจ้าว่า ป่าไม้ขายเลนนี้สำคัญมากที่สุด เพราะว่าเป็นที่ที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เพราะพวกเราเองก็รับประทานปลา แล้วก็ทานปู ทานกุ้งกันเยอะแยะ เพราะฉะนั้นป่าขายเลนนี้สำคัญ ในการที่จะรักษาเอาไว้ เพื่อรักษาพันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง ปู ปลา ให้มีมาก เหมือนแต่เก่าก่อน ขณะนี้ป่าขายเลนถูกทำลายมากมายน่าสงสาร เราน่าจะสอนลูกหลานเราให้รู้ถึงคุณค่า ป่าขายเลนที่มีประโยชน์ต่อคนไทยทุกคนในแผ่นดินนี้ ข้าพเจ้าคิดเอาเองว่า เอ๊ะพวกเรานี้รู้สึกรักแผ่นดินนี้ น้อยไป ไม่สมกับที่เราได้ประโยชน์มากมายจากแผ่นดินนี้ ไม่รู้จักถนอม ไม่รู้จักดูแลให้เป็นแผ่นดินที่เป็น แผ่นดินทอง ตลอดมีทรัพยากรที่มีอาหารสำหรับเลี้ยงคนไทยตลอด โดยไม่กลายเป็นบ้านเมือง ที่อดอยากแห้งตาย...”

พระราชดำรัสของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๖ “...พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสอนข้าพเจ้าเสมอว่า ป่าขายเลนให้ช่วยกัน ระวังรักษา เพราะว่าป่าขายเลนนี้ เหมือนสถานอนุบาลของสัตว์น้ำเล็กๆ ตอนที่เขายังเล็กๆ เขาไม่สามารถ เลี้ยงตัวเองได้ การที่มีป่าขายเลน ก็ทำให้เขาเลี้ยงตัวเองได้ และรอดชีวิตเป็นปลาใหญ่ขึ้นมา เป็นกุ้งใหญ่ ปูใหญ่ เจริญเติบโต แล้วก็ไปเป็นอาหารของมนุษย์ต่อไป แต่ถ้าไม่มีป่าขายเลนแล้ว พันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง พันธุ์ปู ก็ค่อยๆ สูญไป ก็เท่ากับเป็นการทำลายสถานอนุบาล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสอนข้าพเจ้าไว้ก็เลย ตั้งหน้าตั้งตาสนับสนุนป่าขายเลน...”

พระราชดำรัสของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๐ “...พระเจ้าอยู่หัวก็ทรงอ่อนพระทัยรับสั่งให้ข้าพเจ้าบอกเดี๋ยวนี้ ฉันก็ พยายามที่สุดไม่ให้ใครมาทำลายป่าขายเลน ข้าพเจ้าก็ไม่เข้าใจว่าทำไมถึงทรงหวงป่าขายเลนมาก รับสั่งว่า รู้ไหม สิริ ป่าขายเลนคืออนุบาล เท่ากับว่าปู ปลา กุ้ง อะไรต่างๆ ที่เขาใช้เป็นไข่ เขาเกิดมาเล็กๆ ยังสู้กับ โลกนี้ไม่ไหว เขาใช้เป็นที่พักพิงและก็โตวันโตคืนขึ้นมา เพื่อมาให้เราจับกินเดี๋ยวนี้ ป่าขายเลนโดนคนที่ไม่มี ความคิดจับจองทำลายทุกอย่างจับจองทำลายทุกอย่าง อันนี้เป็นมานานแล้ว เป็นมานาน ตลอดเวลาทรงเห็น ทรงรู้ ทรงพยายามขอซื้อกับชาวบ้านด้วย ซื้อป่าขายเลน และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ได้เห็น และได้ต่อสู้กับองค์เองเหมือนกันที่ไปต่างๆ...”

“...เมื่อข้าพเจ้าแต่งงานเห็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเอาพระทัยใส่ในทุกข์สุขของราษฎรทุกขณะ ทรงคิดถึงแต่ประโยชน์ของประชาชน ทรงสอนข้าพเจ้าและลูกๆ ทุกอย่าง เช่น สอนถึงประโยชน์ของป่าชายเลน เพราะป่าชายเลนต้องระวังให้ดีเป็นแหล่งวางไข่ของสัตว์น้ำ พวกกุ้ง หอย ปู ปลา ที่ยังเป็นตัวเล็กตัวน้อย ได้อาศัยอยู่ที่ป่าชายเลนนี้ จนกว่าจะเติบโต แข็งแรง ฉะนั้นคุณค่าของป่าชายเลนมีมาก ต้องช่วยกันรักษาให้ดี ก็ขอให้ทางรัฐบาลช่วยด้วย ขอให้ทุกท่านช่วยด้วย ต่อมาข้าพเจ้าก็นำมาถ่ายทอดสู่ประชาชน ให้ช่วยกันรักษาป่า รักษาแหล่งน้ำ รักษาความสะอาด รักษาสิ่งแวดล้อม ได้ผลมั่ง ไม่ได้ผลมั่ง ตลอดเวลานี้ตั้งแต่สาว ๆ จน ๗๕ นี้...”

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่อาณาประชาราษฎร์ ดังประกาศระหว่างพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณ ในการพระราชพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๕ ว่า “...ข้าพเจ้าผู้เป็นสยามบรมราชกุมาร จะรักษาเกียรติและอริยศักดิ์ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานไว้ด้วยชีวิต จะภักดีต่อชาติ บ้านเมือง จะซื่อสัตย์ต่อประชาชน จะปฏิบัติภาระหน้าที่ทุกอย่าง โดยเต็มกำลังสติปัญญา ความสามารถ และโดยความเสียสละ เพื่อความเสียสละ เพื่อความเจริญสงบสุข และความมั่นคงไพบูรณ์ของประเทศไทย จนทราบเท่าชีวิตร่างกายจะหาไม่...”

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มีพระราชปรารภว่า “พระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรามีมากมายด้วยพระบารมีและพระเมตตา ได้ทรงพระราชทานแนวความคิดพระราชดำริ และข้อปฏิบัติในการพัฒนาความเจริญและความสุขให้แก่ประเทศชาติ และประชาชน มาหลายด้านหลายสิ่ง หากจะได้ศึกษาและน้อมนำพระราชดำริต่างๆ นี้ มาปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสม และพอเพียงต่อสถานการณ์ และก็เชื่อแน่ว่าจะแก้ปัญหา และทำให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ประเทศชาติและตนเอง ซึ่งจะนำพามาสู่ความสุขและความเจริญกับทุกๆ คน ตามพระราชปณิธานของล้นเกล้า ล้นกระหม่อมตลอดไป” และพระองค์ท่านได้เสด็จร่วมกับสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ ๙ เพื่อเยี่ยมราษฎรในหมู่บ้านป่าชายเลน อาทิเช่น เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๔๔ ได้ทรงเสด็จเยี่ยมราษฎรในท้องที่ ตำบลบางเตย อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ซึ่งเป็นชุมชนที่มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าชายเลนได้เป็นอย่างดี

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินปลูกป่าชายเลน เพื่อเป็นแบบอย่างให้พื้นที่นันทรมหาชาติระบบนิเวศป่าชายเลน และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๓๗ ณ ค่ายพระรามหก อำเภอยะอำ จังหวัดเพชรบุรี และทรงมีพระราชดำรัส ให้ดำเนินการศึกษาหาวิธีที่จะดูแลรักษา ให้ต้นไม้ที่ป่าชายเลนที่ปลูกไว้ให้อยู่รอด และเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๒ ขณะที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงวิ่งออกกำลังกายพระวรกายในค่ายพระรามหก ได้ทรงมีพระราชดำรัส “...ให้หาวิธีการฟื้นฟูป่าชายเลน และ

พื้นผิวดินเสื่อมโทรมให้เป็นพื้นที่สีเขียว และมีความสวยงามตามธรรมชาติ เพื่อใช้เป็นพื้นที่นันทนาการและพื้นที่สำหรับศึกษาระบบนิเวศที่ได้รับการปรับตัวหลังจากมีการปรับปรุงพื้นที่แล้ว...” และทรงให้มีการจัดตั้งอุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธรขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนที่สำคัญในเวลาต่อมาจนกระทั่งปัจจุบันทรงมีพระราชดำรัสในพิธีวางศิลาฤกษ์ สวนพฤกษศาสตร์ป่าชายเลนนานาชาติ ร.๙ บ้านเสม็ดงาม ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑ “...เวลาฟื้นฟูป่าชายเลนน่าจะศึกษาก่อนว่าของเดิมมีอะไรบ้าง และนอกจากใช้พืชอย่างเดียวก็ควรจะฟื้นฟูโดยใช้พืชหลายๆ อย่าง เพื่อให้เกิดความหลากหลายทางพันธุกรรม...” และพระองค์ท่านทรงปลูกป่าชายเลนในอีกหลายครั้งหลายโอกาส

ทรงปลูกป่าชายเลน เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๕
ณ ศูนย์การศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนสิรินาถราชินี อ. ปราณบุรี จ. ประจวบคีรีขันธ์

ทรงปล่อยปูทะเลในพื้นที่ป่าชายเลน เมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๔๐
ณ อุทยานปราณบุรี อ.ปราณบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์

“...ป่าชายเลนมีประโยชน์ต่อระบบนิเวศของพื้นที่ชายฝั่งทะเลและอ่าวไทย แต่ปัจจุบันป่าชายเลนของประเทศไทยเรากำลังถูกบุกรุกและทำลายลงไปโดยผู้แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน โดยเฉพาะต้นโกงกาง เป็นไม้ป่าชายเลนที่แปลกและขยายพันธุ์ค่อนข้างยาก เพราะต้องอาศัยระบบน้ำขึ้นน้ำลงในการเติบโตด้วย จึงขอให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องคือกรมป่าไม้ กรมประมง กรมชลประทาน และกรมอุทกศาสตร์ ร่วมกันหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการทดลองขยายพันธุ์โกงกางและปลูกสร้างป่าชายเลนกันต่อไป...”

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๓๔

“...พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสอนข้าพเจ้าเสมอว่า ป่าชายเลนให้ช่วยกันระวังรักษา...ป่าชายเลนก็เหมือนสถานอนุบาลของสัตว์น้ำเล็กๆ ...ป่าชายเลนก็ทำให้เขาเลี้ยงตัวเองได้และรอดชีวิตเป็นปลาใหญ่ขึ้นมา และยังมีกุ้งตัวใหญ่ ปูตัวใหญ่ เจริญเติบโต แล้วก็ไปเป็นอาหารของมนุษย์ต่อไป...”

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
พระบรมราชชนนีพันปีหลวง
วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๒

ทรงชมธรรมชาติป่าชายเลน เมื่อวันที่ ๓๓ เมษายน ๒๕๔๔
ณ ท่าปอมคลองสองน้ำ อ.เมือง จ.กระบี่

“...เราจะสืบสาน รักษา และต่อยอด
และครองแผ่นดินโดยธรรม
เพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาราษฎรตลอดไป...”

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชกุมาร
พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี
วันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๖๒

ทรงปลูกป่าชายเลน เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๖
ต.คลองโหนด อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม

“...เวลาที่พ่อกับแม่พาไปเล่นน้ำจะศึกษาก่อนว่า
ของเดิมมีอะไรบ้าง และนอกจากใช้ฟิชีอย่างเดียว
ก็ควรจะฟื้นฟูโดยใช้ฟิชีหลายๆ อย่าง
เพื่อให้เกิดความหลากหลาย ทางพันธุกรรม...”

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

พลิกฟื้นผืนป่าด้วยพระบารมี

จากพระราชดำรัสและพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง และพระบรมวงศานุวงศ์ ที่ทรงมีต่อป่าชายเลนส่งผลให้รัฐบาล หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทุกหมู่เหล่า ได้ร่วมกันปลูกฟื้นฟูป่าชายเลนมาโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง ผลเป็นที่ประจักษ์ชัด จากการสำรวจเปรียบเทียบการแปลสภาพถาวรเทียม เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๔ พบว่า ประเทศไทยมีป่าชายเลน ๑,๐๙๐,๐๐๐ ไร่ และจากการแปลสภาพถาวรเทียมล่าสุดในปี พ.ศ.๒๕๕๗ มีป่าชายเลนคงอยู่ ๑,๕๓๔,๕๘๔ ไร่ ป่าชายเลนเพิ่มขึ้น ๔๔๔,๕๘๔ ไร่ รวมทั้งจากการประเมินข้อมูลพื้นที่การบุกรุกป่าชายเลนในน้อยลง การปลูกฟื้นฟูป่าชายเลนในพื้นที่ที่ถูกบุกรุกเก่า เพื่อฟื้นฟูให้กลับคืนความสมบูรณ์มีมาอย่างต่อเนื่องโดยตลอด

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
กองอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน
เลขที่ ๑๒๐ หมู่ที่ ๓ ชั้นที่ ๕-๙ อาคารรัฐประศาสนภักดี
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐
โทร ๐๒-๑๔๑-๑๓๑๖ แฟกซ์ ๐๒-๑๔๓-๙๒๕๗